

ДЬЮ-ДІЛІДЖЕНС В КОМПЛАЄНС-ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

П.Г. Перерва, доктор економічних наук, професор
 Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
 м. Харків

На сьогоднішній день для дослідників, які вивчають проблеми в області комплаєнс, практиків антикорупційної діяльності дискусійними залишаються питання класифікації дью-ділідженс в системі послуг, питання розробки зрозумілої і прийнятної методики планування дью-ділідженс, питання розробки спеціального стандарту комплаєнс-діяльності з планування дью-ділідженс і пошуку нових методів виконання процедури, зокрема, ідентифікації, аналізу та оцінки ризиків з метою забезпечення професійного супроводу реалізації інвестиційних проектів [1].

Надання послуги в формі дью-ділідженс - менш стандартизована форма аудиторської діяльності. Спеціальні положення, інструкції та керівництва, розроблені методологами аудиторських компаній з надання послуги в формі дью-ділідженс, не розкриваються широкому колу осіб. Підсумкові звіти дью-ділідженс також носять конфіденційний характер. Тому існують труднощі в розумінні самого процесу проведення досліджуваної процедури, а також в розумінні того, яким чином здійснюється організація планування дью-ділідженс. У зв'язку з цим мета цього дослідження - розкрити особливості процесу виконання аудиторської послуги дью-ділідженс і запропонувати алгоритм її планування із застосуванням ризик-орієнтованого підходу.

Слід зазначити, що процедура дью-ділідженс широко використовуються в різних сферах господарської діяльності промислових підприємств в різних сферах [2-17], але, на наш погляд, одна з сфер надзвичайно важливої для промислових підприємств в сучасних умовах залишається для дью-ділідженс ще не освоєною. Ми маємо на увазі сферу комплаєнс-діяльності.

Комплаєнс (англ. compliance — відповідність) — це здатність промислового підприємства відповідати нормам та правилам, як зовнішнім, так і внутрішнім, бути відповідальним за ведення бізнесу. Якщо підприємство не контролює зони ризику, то у підсумку воно понесе збитки, не тільки фінансові, а й репутаційні [2-6]. При цьому потрібно усвідомлювати, що навіть якщо підприємство вирішило повністю відповідати нормам закону та прийняло для цього всі заходи, це не означає, що це підприємство захищене від виникнення комплаєнс-ризиків.

Історично комплаєнс почав своє становлення у США. Поштовхом для його розвитку стали 60-70 роки ХХ століття, зокрема Вотергейтський скандал, коли було викрито численні випадки корупції, які стосувалися також приватних компаній. З метою протидії такій ситуації було прийнято Закон США «Про корупцію за кордоном» (Foreign Corrupt Practices Act/FCPA), яким були встановлені жорсткі правила контролю, вимоги до бухгалтерської та фінансової документації, а також правила взаємовідносин з державними службовцями [1-6].

Таблиця 1 - Основні напрямки (сфери) використання дью-ділідженс в різних сферах господарської діяльності промислових підприємств

№ п/п	Модулі дью-ділідженс	Процедури дью-ділідженс
1	Бухгалтерський дью-ділідженс	аналіз системи бухгалтерського обліку; аналіз бухгалтерської звітності; аналіз аудиторських висновків;
2	Фінансовий дью-ділідженс	аналіз фінансового стану; аналіз обґрунтованості співвідношення власного і позикового капіталу; перевірка розрахунків відсотків до сплати; перевірка дотримання ковенант; страхування майна і діяльності;
3	Податковий дью-ділідженс	аналіз системи податкового обліку; перевірка розрахунків податкових платежів; перевірка податкових декларацій; аналіз результатів податкових перевірок;
4	Правовий дью-ділідженс	перевірка статуту та інших установчих документів; перевірка договорів і угод до них; перевірка ліцензій і дозволів; аналіз інформації про судові розгляди;
5	Управлінський дью-ділідженс	оцінка ефективності керівництва компанії; оцінка ефективності інших категорій працівників компанії; перевірка реалізації програм по вкладеннях в людський; перевірка дотримання умов колективного договору; капітал;
6	Маркетинговий дью-ділідженс	аналіз конкурентоспроможності на ринку; аналіз продукції, що випускається; аналіз покупців; аналіз постачальників;
7	Інформаційний дью-ділідженс	перевірка працездатності діючих інформаційних систем; перевірка діючих систем і каналів зв'язку; перевірка періодичного технічного обслуговування систем; перевірка забезпечення підтримки рівня кваліфікації працівників для роботи з інформаційними системами;
8	Екологічний дью-ділідженс	перевірка дотримання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього середовища; перевірка правильності нарахування та сплати екологічних податків;
9	Комплаєнс дью-ділідженс	виявлення корупційних елементів; перевірка правильності дій співробітників як протидія шахрайським схемам; протидія відмиванню грошей, отриманих злочинним шляхом та протидія тероризму; максимальне зменшення (повне усунення) комплаєнс-ризиків;

По кожному напрямку (виду) дью-ділідженс на промислових підприємствах проводяться конкретні дії та процедури, які знаходяться в сфері їх інтересів (табл. 1). Традиційний комплаєнс має такі напрямки: протидія легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом; протидія корупції, шахрайству та фінансуванню тероризму; розробка документів і процедур, що забезпечують відповідність діяльності компанії чинному законодавству; усунення конфлікту інтересів; захист даних; антимонопольний комплаєнс та інші не менш важливі напрямки. Проте з розвитком інформаційних технологій та їх впливом на наше життя з'являються нові зони, що потребують уваги (GDPR, кібербезпека та ін.).

За результатами виконання процедур дью-ділідженс виявляються відповідні напрямки виробничо-комерційної роботи промислових підприємств, які потребують особливої уваги в сфері комплаєнс. Якраз в цих сферах діяльності виявляються та ідентифікуються різні види комплаєнс-ризиків, що впливають на економічні результати діяльності підприємства. Таким чином здійснюється реалізація ризик-орієнтованого підходу до проведення дью-ділідженс в сфері комплаєнс. За результатами виявлення комплаєнс-ризикових зон проводиться порівняння виявлених комплаєнс-ризиків з типовими, визначають види, складаються профілі комплаєнс-ризиків. На основі такого роду ідентифікації в подальшому пропонуються рекомендаційні заходи щодо запобігання і мінімізації виявлених комплаєнс-ризиків, розкривають рекомендації топ-менеджменту для прийняття ефективних та науково обґрунтованих управлінських рішень в сфері комплаєнс-діяльності.

Література:

1. Кутер М. И., Антонова Н. А. Планирование аудиторской услуги дью-дилідженс // Незалежний аудитор. - 2018. - № 23. - С. 9-18.- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Na_2018_23_4
2. ТОВАЖНЯНСКИЙ В.Л. Антикризисный менеджмент производственно-коммерческой деятельности предприятий машиностроения / В.Л.Товажнянский, П.Г.Перерва, Т.А.Кобелева // Государство и рынок: механизмы и методы регулирования в условиях преодоления кризиса: монография.- СПб.: Астерион, 2010.- Т.2.- п.6.2.- С. 254-264.
3. Перерва П.Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаєнс программа промышленного предприятия.- Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
4. Кобелева Т.О. Визначення ризику оцінки стану кон'юнктури вітчизняного ринку асинхронних двигунів / П.Г.Перерва, Т.О.Кобелева // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 1. – С. 79-88.
5. Pererva P.G. Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012.- 668 p.
6. Перерва П.Г. Комплаєнс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи / П.Г.Перерва // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ» : зб. наук. пр.- Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017.– № 24 (1246).– С. 153-158.
7. ТОВАЖНЯНСКИЙ В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління // Вісник НТУ «ХПІ». – Харків : НТУ "ХПІ", 2015. – № 59 (1168). – С. 148-152.
8. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Развитие методов анализа фактического состояния конкурентных преимуществ предприятия // Економіка розвитку. – 2011. – № 4. – С. 116-120.
9. Перерва П.Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). – Харьков : Фактор, 2009. – 480 с.
10. Гончарова Н.П., Перерва П.Г., Яковлев А.И. Маркетинг инновационного процесса // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998.- 267с.
11. Перерва П.Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии. Харьков : «Основа», 1993. 288с.
12. Гончарова Н.П., Перерва П.Г., Яковлев А.И. Новые технологические системы: качество, потребность, эффективность. К.: Наукова думка, 1989.- 176с.
13. Перерва П.Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаєнс программа промышленного предприятия.- Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
14. Перерва П.Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена.- Ростов н/Д: Феникс, 2003. - 592с.
15. Кобелева Т.О. Показники і критерії оцінки кон'юнктури товарного ринку / П.Г.Перерва, Т.О.Кобелева // Зб. тез доп. 5-ї Міжнар. наук.-практ. конф. "Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу" 29 вересня-1 жовтня 2011 р. – Суми : ТОВ "ДД "Папірус", 2011. – С. 161-163.
16. Кобелева Т.О. Підвищення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств на засадах синергетичного бенчмаркінгу / П.Г.Перерва, Т.О.Кобелева, Н.П.Ткачова // Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка" : зб. наук. праць. Сер. : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – Львів : Львівська політехніка, 2015. – № 819. – С. 167-174.
17. ТОВАЖНЯНСКИЙ В.Л. Мониторинг производственно-коммерческой деятельности промышленного предприятия / П.Г.Перерва, В.Л.Товажнянский, Т.О.Кобелева, И.В.Гладенко // Вестник НТУ "ХПИ" : сб. науч. тр. Темат. вып. : Технический прогресс и эффективность производства. – Харьков : НТУ "ХПИ", 2009. – № 36-1. – С. 12-22.